

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudkyň JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Marie Žiškové v právní věci **žalobce Zemědělského družstva Hněvošice**, se sídlem v Hněvošicích, Opavská 18, zastoupeného JUDr. Jaromírem Hanušem, advokátem se sídlem v Ostravě, Kosmova 20, proti **žalovanému Finančnímu ředitelství v Ostravě**, se sídlem Na Jízdárně 3, Ostrava, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 9. 2002, č. j. 4662/120/2002, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 2. 2004, č. j. 22 Ca 489/2002-32, o námitce podjatosti proti soudkyni Nejvyššího správního soudu JUDr. Elišce Cihlářové,

t a k t o :

Soudkyně Nejvyššího správního soudu JUDr. Eliška Cihlářová je vyloučena z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 7 Afs 49/2004.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce podal kasační stížnost proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 2. 2004, č. j. 22 Ca 489/2002-32, kterým byla zamítnuta jeho žaloba rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 9. 2002, č. j. 4662/120/2002.

K vyrozumění o složení senátu ze dne 14. 5. 2004 vznesl žalobce ve svém podání ze dne 20. 5. 2004 námitku podjatosti soudkyně JUDr. Elišky Cihlářové. Tuto námitku odůvodnil tak, že jmenovaná soudkyně rozhodla v této věci jako předsedkyně senátu Krajského soudu v Ostravě, který vydal dne 14. 9. 2001 rozsudek sp. zn. 22 Ca 456/2000, který předcházela rozsudku napadenému kasační stížností.

Ve svém vyjádření k podané námitce podjatosti soudkyně JUDr. Eliška Cihlářová uvedla, že pro její vyloučení z rozhodování ve věci kasační stížnosti podané žalobcem nejsou splněny zákonné podmínky, neboť se podílela na projednávání věci v předchozím soudním řízení pouze tím, že po podání žaloby (dne 4. 11. 2002) zaslala soudkyně JUDr. Honusová, které byla věc přidělena k vyřízení, jejím jménem jako předsedkyně senátu, žalobci výzvu ve smyslu § 51 odst. 1 s. ř. s. a vyžádala od správního orgánu správní spis. Všechny další úkony ve věci již soudkyně činila pod předsednictvím JUDr. Javorové. Ve věci se podílela na projednávání a rozhodování věci v předpředchozím soudním řízení, kdy senát Krajského soudu v Ostravě, jehož byla předsedkyní, zrušil rozhodnutí správního orgánu a věc vrátil k dalšímu řízení.

V projednávané věci Nejvyšší správní soud shledal námitku podjatosti důvodnou, a to s ohledem na podíl soudkyně JUDr. Elišky Cihlářové na projednávání nebo rozhodování věci v předchozím soudním řízení.

Podle § 8 odst. 1 s. ř. s., jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům, je dán

důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednáváné věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.

Podjatost soudce zasahuje do principu nezávislosti soudce, neboť nestrannost soudce tento princip předpokládá. Samotný pojem soudce totiž s sebou nese atribut nezaujatosti a nestrannosti a bez toho, že by se nepředpokládal, nebylo by důvodu ani pro konstituování soudní moci jako jednoho z pilířů demokratické společnosti. Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (článek 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak, jak zákon tuto příslušnost stanovil, je zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána soudu příslušnému a přikázána soudu, resp. soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vzhledem k tomu lze vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen výjimečně a ze skutečně závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě.

Smysl a účel věty druhé § 8 odst. 1 s. ř. s. spočívá mimo jiné v rozvinutí principu instanční oddělenosti řízení před jednotlivými funkčně příslušnými soudy jako záruky vnitřní nezávislosti soudní soustavy, a tím i práva každého na spravedlivý proces. Soudce má čerpat poznatky potřebné pro projednávání a rozhodování věci právě z těch pramenů a tím způsobem, jež jsou vlastní té fázi řízení, k níž je podle pravidel funkční příslušnosti povolán. K pramenům jiným soudce přihlédnout nemůže, což souvisí i s požadavkem jeho nestrannosti ve smyslu neovlivněnosti předchozím (a tedy procesně neregulérním) poznáním o dané věci. Ustanovení věty druhé § 8 odst. 1 s. ř. s. lze tedy chápat jako specifické rozvinutí zásady, vyjádřené již ve větě první § 8 odst. 1 s. ř. s., že totiž soudce nesmí mít jistý, kvalifikovaný poměr k projednáváné věci.

Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje s právními názory na vyloučení soudců, podílejících se na projednávání nebo rozhodování věci v předchozím soudním řízení, které ve svých rozhodnutích vyjádřil Nejvyšší soud (např. sp. zn. 26 Cdo 74/99, sp. zn. 2 Cdon 264/97). Vyloučení soudců je institutem obsaženým ve všech soudních procesních řádech a přes jistou terminologickou nesouladnost dílčích úprav je zřejmá jejich obsahová a i funkční shoda. Proto publikovaná judikatura k ustanovení § 14 odst. 2 o. s. ř. je přiměřeně použitelná i ve správním soudnictví, kde procesní úprava je obsažena v § 8 odst. 1 věta druhá s. ř. s.

V daném případě rozhodoval senát Krajského soudu v Ostravě, jehož předsedkyní byla JUDr. Eliška Cihlářová o žalobě žalobce ze dne 25. 8. 2000 proti rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 8. 2000, kterým bylo zamítnuto odvolání žalobce proti vyměření daně z příjmů právnických osob za rok 1999. Krajský soud napadené rozhodnutí zrušil a věc žalovanému vrátil k dalšímu řízení (rozsudek ze dne 14. 9. 2001, č. j. 22 Ca 456/2000-25). V rámci tohoto dalšího správního řízení správce daně prvního stupně řízení zastavil a žalovaný odvolání proti tomuto rozhodnutí zamítl dne 2. 9. 2002. Toto rozhodnutí žalovaného žalobce opět napadl žalobou, podanou Krajskému soudu v Ostravě dne 4. 11. 2002 (sp. zn. 22 Ca 489/2002), přičemž věc byla podle rozvrhu práce opět přidělena senátu, jehož byla předsedkyní JUDr. Eliška Cihlářová. Do doby jejího odchodu na Nejvyšší správní soud byly ve věci činěny pouze jednoduché procesní úkony (výzvy žalovanému ze dne 28. 1. 2003 ke sdělení dle § 51 odst. 1 s. ř. s., k předložení správního spisu

a k písemnému vyjádření se k žalobě), které byly formálně opatřeny jejím podpisem jako předsedkyně senátu.

Nejvyšší správní soud má za to, že pro vyloučení soudce z důvodu podílu na projednávání věci v předchozím soudním řízení musí být splněna podmínka významnějšího rozsahu procesního působení tohoto soudce v tomto řízení (i když nemusí jít přímo o rozhodování ve věci). Jak zjistil ze soudního spisu a jak je popsáno výše, není tato podmínka v případě soudního řízení, vedeného Krajským soudem v Ostravě pod sp. zn. 22 Ca 489/2002 ve vztahu k osobě JUDr. Elišky Cihlářové splněna.

Důvodem pro vyloučení JUDr. Elišky Cihlářové však Nejvyšší správní soud shledal právě její podíl na projednávání a rozhodování věci vedené Krajským soudem v Ostravě pod sp. zn. 22 Ca 456/2000, a to z důvodu, že nepochybná věcná i právní souvislost obou kauz, kdy rozsudek ze dne 14. 9. 2001 předjímal další postup správních orgánů, by popírala výše vyložený princip neovlivněnosti předchozím poznáním o dané věci a tedy i nestrannost soudce. Soudce vyloučený podle ust. § 8 odst. 1 věta druhá s. ř. s. je ten, který procesně působil v předchozím soudním řízení v takovém kvalitativním a kvantitativním rozsahu, kdy již získal o věci vědomost té povahy, jež vyvolává pochybnost o vnitřní nezávislosti soudních instancí, o legalitě aplikovaných poznatků a ve svých důsledcích i pochybnost o soudcově nestrannosti. Pojem předchozího soudního řízení je nutno v daném případě vyložit materiálně, tedy s ohledem na konkrétní a přímou souvztažnost a věcnou souvislost předmětných řízení.

Ze všech těchto důvodů pak Nejvyšší správní soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto usnesení.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. 9. 2004

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu